

РЕГІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

УЧАСТЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УХВАЛЕННІ РІШЕНЬ ЩОДО ВПО

У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ
(В КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РАД ВПО
НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД)

2024 рік

Регіональний аналіз – Участь внутрішньо переміщених осіб в ухваленні рішень щодо ВПО у територіальних громадах Черкаської області (в контексті функціонування рад ВПО на рівні територіальних громад). / Тарас Щербатюк
– 26 с.

Резюме аналізу:

Автор звіту: **Тарас Щербатюк**, голова громадської організації “Черкаський правозахисний центр”, член правління ГС “Українська Гельсінська спілка з прав людини”, розробник та експерт з впровадження моніторингового інструменту “Місцевий індекс прав людини”.

Регіональний аналіз здійснено на базі громадської приймальні УГСПЛ у м. Черкаси з метою відображення стану реалізації права на участь внутрішньо переміщених осіб в ухваленні рішень щодо внутрішньо переміщених осіб у окремих громадах **Черкаської області (Черкаська, Звенигородська, Золотоніська, Уманська)**.

Дослідження фокусується на аналізі дієвості однієї з форм участі – консультативно-дорадчого органу «Рада з питань внутрішньо переміщених осіб» – та його ролі у формуванні порядку денного з питань захисту внутрішньо переміщених осіб.

Документ демонструє успішні й невдалі практики функціонування консультативно-дорадчих органів та визначає можливі способи покращення їхньої роботи.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ	6
НОРМАТИВНА БАЗА	7
СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ УЧАСТІ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	13
ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ДЛЯ УЧАСТІ В УХВАЛЕННІ РІШЕНЬ	18
ВИСНОВКИ.....	24
РЕКОМЕНДАЦІЇ	25

Вступ

Збройна агресія Російської Федерації в Україні, руйнування житла та окупація частини територій спричинили масове переселення людей на відносно мирні території України. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на 20 грудня 2024 року в державі проживає 4 627 625 внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), із них 136 735 – у Черкаській області¹.

Люди, які вимушено перемістилися на іншу територію, втратили житло та звичне соціальне середовище, мали інтегруватися до нового життя в територіальних громадах України, де вони мешкають, та адаптуватися до нового соціуму.

Визначальна роль у цих процесах відводиться органам виконавчої влади та місцевого самоврядування, які мали створити всі умови для інтеграції та соціалізації внутрішньо переміщених осіб на новому місці проживання (перебування).

Органи державної влади та місцевого самоврядування мали створити умови, за яких люди почуваються безпечно і комфортно, мають можливість бути почутими.

Залучення внутрішньо переміщених осіб до формування та реалізації місцевих політик з реалізації їхніх прав, заходів з інтеграції мало стати провідним елементом в адаптації ВПО на новому місці проживання.

Реалізація права внутрішньо переміщених осіб на участь в ухваленні рішень на місцевому рівні, залучення їх до всіх суспільних процесів мали прискорити адаптацію у громадах.

¹ <https://www.ioc.gov.ua/analytics/dashboard-vpo>

Документ пропонує огляд міжнародних договорів та норм національного законодавства України, в яких задекларовано право участі внутрішньо переміщених осіб в ухваленні рішень на місцевому рівні, та аналіз стану реалізації цього права крізь призму консультативно-дорадчих органів, які опікуються питаннями реалізації їхніх прав.

Аналіз ілюструє стан виконання зобов'язань органів виконавчої влади та місцевого самоврядування зі створення дорадчих органів і змоги внутрішньо переміщених осіб впливати на порядок денний у громадах.

Також продемонстровано наявні проблеми з реалізацією права на участь в ухваленні рішень і можливі способи покращення функціонування рад з питань внутрішньо переміщених осіб та діяльності органів місцевого самоврядування у цьому напрямі.

Методологія аналізу

Мета аналізу:

Оцінити стан реалізації права внутрішньо переміщених осіб на участь в ухваленні рішень щодо ВПО в територіальних громадах через безпосередню участь у радах з питань внутрішньо переміщених осіб.

Напрями аналізу:

Дієвість функціонування рад з питань внутрішньо переміщених осіб як форми їхньої безпосередньої участі в ухваленні рішень щодо ВПО.

Методи збору інформації:

- аналіз інформаційних ресурсів (сайти органів державної влади, місцевого самоврядування, ЗМІ, інформаційні бюлетені тощо);
- аналіз офіційних документів (програми, розпорядження, накази, офіційні відповіді на запити, звіти тощо);
- опитування;
- спостереження: відкрите або приховане.

Територія:

Громади Черкаської області: Черкаська, Звенигородська, Золотоніська, Уманська.

Строк проведення моніторингу: 1 жовтня 2024 р. – 30 листопада 2024 року.

Нормативна база

Право громадян на участь в управлінні справами, які їх стосуються, закріплено статтею 25 Міжнародного пакту ООН про громадянські і політичні права²: **«Кожний громадянин повинен мати без будь-якої дискримінації... і без необґрунтованих обмежень право і можливість: а) брати участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і за посередництвом вільно обраних представників...».**

Стаття 11 Конвенції про захист прав людини та основних свобод³ також закріплює право громадян на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

На національному рівні право участі громадян закріплено у ст.38 Конституції України⁴:

“Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування”.

На місцевому рівні важливість громадської участі було визнано у багатьох документах Ради Європи.

² https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

³ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Зокрема Додатковим протоколом до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади⁵ (далі – Протокол) встановлено зобов'язання держав уживати всіх таких заходів, які є необхідними для здійснення права участі у справах місцевого органу влади.

Заходи зі здійснення права участі повинні включати:

- 1.** Надання місцевим органам влади повноважень надавати право участі, викладене в цьому Протоколі, сприяти його здійсненню;
- 2.** Забезпечення створення:
 - a)** процедур залучення людей, які можуть включати консультаційні процеси, місцеві референдуми й звернення та, у випадках, коли на території органу місцевого самоврядування є багато жителів а (або) коли орган місцевого самоврядування охоплює великий географічний регіон, заходи із залучення людей на рівні, найближчому до них;
 - b)** процедур доступу згідно з конституційним порядком та міжнародно-правовими зобов'язаннями Сторони до офіційних документів, які є в розпорядженні місцевих органів влади;
 - c)** заходів для задоволення потреб категорій осіб, які натрапляють на конкретні перешкоди в участі, а також механізмів і процедур розгляду скарг і пропозицій стосовно функціонування місцевих органів влади й місцевих комунальних служб та реагування на такі скарги й пропозиції;
 - d)** сприяння використанню інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку та здійснення права участі, викладеного в цьому Протоколі.

⁵ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946#Text

Керівними принципами ООН із питань переміщення осіб всередині країни⁶ закріплено право внутрішньо переміщених осіб на свободу думки, совісті, релігії або віросповідання, переконань і вираження думок; на свободу зборів та участі на рівноправній основі у справах громади.

Отже, право участі та зобов'язання держави його реалізувати закріплено міжнародними, регіональними та національними нормами.

Стосовно участі громадян у місцевому самоврядуванні, таке право регулюється низкою нормативно-правових актів: як законодавчих, так і підзаконних постанов та наказів, а також тих, що розробляються на місцевому рівні (статути громад та положення про громадську участь).

Найпоширенішими та дієвими в Україні є участь громадян у консультаційно-дорадчих органах, подання звернень та проведення консультацій органів місцевого самоврядування з мешканцями громади.

У контексті участі внутрішньо переміщених осіб в ухваленні рішень на місцевому рівні найдієвішим інструментом є консультативно-дорадчі органи, діяльність яких спрямована на консолідацію зусиль та залучення різних груп до ухвалення рішень.

Загальний порядок функціонування консультативно-дорадчих органів в Україні врегульовано постановою Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 996⁷ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», яка визначає принципи їх створення та діяльності. Однак ця постанова є обов'язковою для застосування органами виконавчої влади (наприклад,

⁶ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/IDPersons/GPUkrainian.pdf>

⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>

районними та обласними адміністраціями) і має рекомендаційний характер для органів місцевого самоврядування (сільських, селищних, міських, районних та обласних рад).

Згадка про можливість створення таких органів на місцевому рівні також міститься у ст. 10 закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»⁸.

Стосовно нормативного регулювання участі внутрішньо переміщених осіб в ухваленні рішень на місцевому рівні, можна згадати про Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційний план заходів з її реалізації у 2023-2025 роках, що затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 312-р⁹.

Зокрема Стратегією передбачена підтримка створення та функціонування консультативних органів з метою залучення внутрішньо переміщених осіб до процесу ухвалення рішень місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Відповідальними за реалізацію заходів із забезпечення участі внутрішньо переміщених осіб в ухваленні рішень місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, участі ВПО у діяльності консультативно-дорадчих органів є органи виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Порядок створення дорадчих органів і формат їхньої роботи затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 812 «Про затвердження Примірною положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб» (далі – Примірне положення)¹⁰.

⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2023-%D1%80#Text>

¹⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2023-%D0%BF#Text>

Відповідно до Примірного положення, Рада зокрема має проводити такі заходи:

- розглядати питання щодо захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;
- розробляти та пропонувати до розгляду відповідним органам проекти місцевих програм підтримки суб'єктів господарювання, які в установленому законодавством порядку перемістили свої виробничі потужності та активи;
- не рідше ніж один раз на рік готувати та подавати Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевій державній адміністрації (військовій адміністрації) план своєї діяльності, пропозиції та рекомендації у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб, які оприлюднюються на офіційному веб-сайті Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевої державної адміністрації (військової адміністрації) та/або в інший прийнятний спосіб;
- проводити аналіз ефективності реалізації місцевої політики у сфері захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;
- готувати та подавати відповідним органам для розгляду пропозиції та рекомендації у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб;
- інформувати громадськість про свою діяльність, ухвалені пропозиції, рекомендації та стан їх виконання;
- співпрацювати з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, міжнародними та національними об'єднаннями, представництвами в Україні міжнародних гуманітарних організацій, благодійними організа-

ціями, організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів, волонтерами, фізичними та юридичними особами тощо;

- надавати організаційну, методичну та консультативну підтримку у розробленні місцевих та регіональних програм у бюджетній сфері та щодо забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб;
- підтримувати та організовувати заходи, спрямовані на виконання завдань Ради (семінари, конференції, засідання тощо).

Однак у тексті вищезазначеної постанови зазначено, що норми щодо порядку створення та функціонування рад з питань внутрішньо переміщених осіб мають рекомендаційний характер для органів місцевого самоврядування.

Виходить, нині в Україні відсутні зобов'язальні норми законів або підзаконних нормативно-правових актів щодо створення консультаційно-дорадчих органів з питань реалізації прав та гарантій внутрішньо переміщених осіб.

Створення умов для участі на рівні територіальної громади

Для реалізації права участі внутрішньо переміщених осіб в управлінні місцевими справами органи місцевого самоврядування мають створити відповідні умови та можливості.

У контексті створення умов для участі через ради з питань внутрішньо переміщених осіб місцеві ради повинні:

- 1.** Виявити ініціативу у створенні ради з питань внутрішньо переміщених осіб.
- 2.** Проінформувати мешканців громади про таку ініціативу та запросити до формування складу ради всіх зацікавлені сторони.
- 3.** Надати організаційну підтримку для проведення установчого засідання ради та долучити до складу ради представників структурних підрозділів рад, які опікуються правами внутрішньо переміщених осіб.
- 4.** Підготувати та затвердити Положення про роботу ради з питань внутрішньо переміщених осіб, у якому визначити порядок роботи та повноваження ради.

Від ступеня активності та рівня виконання органами місцевого самоврядування кожної з умов залежить стан реалізації заходів зі створення консультативно-дорадчих органів та залучення внутрішньо переміщених осіб до їхньої роботи.

Затвердження Кабінетом Міністрів України Примірною положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб значно спростило завдання зі створення рад.

По суті органам місцевого самоврядування необхідно проявити ініціативу та допомогти організувати весь процес зі створення рад.

У межах дослідження проведено аналіз стану виконання рекомендацій Кабінету Міністрів України зі створення рад у містах районного значення Черкаської області (Черкаси, Золотоноша, Умань, Звенигородка).

1. Звенигородська громада

Рішенням виконавчого комітету Звенигородської міської ради від 18.12.2023 №512¹¹ у громаді створено Раду з питань внутрішньо переміщених осіб.

До складу Ради увійшли 12 осіб, із яких 6 – внутрішньо переміщені особи, 2 представників громадських організацій, діяльність яких спрямована на забезпечення та захист прав внутрішньо переміщених осіб і реалізацію проектів у межах Звенигородської міської територіальної громади, 4 представників структурних підрозділів виконавчого комітету з питань соціального захисту населення, служби у справах дітей, освіти, установ охорони здоров'я.

2. Уманська громада

Рішенням виконавчого комітету від 12.04.2023 №144¹² створено Раду з питань внутрішньо переміщених осіб.

До складу Ради увійшли 18 осіб, серед яких 6 – внутрішньо переміщені особи, 3 – представники громадських організацій, діяль-

¹¹ https://rada.info/upload/users_files/26490674/b23bd49288c670ab35cc21564726b323.pdf

¹² <https://drive.google.com/file/d/1mTQ2eskPb4JztNni3paZsEmXrMuJxy3f/view>

ність яких спрямована на забезпечення та захист прав внутрішньо переміщених осіб і реалізацію проектів у межах Уманської територіальної громади, 9 представників структурних підрозділів виконавчого комітету з питань соціального захисту населення, служби у справах дітей, освіти, установ охорони здоров'я.

3. Черкаська громада

Рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 31.10.2023 № 1615 «Про утворення Ради з питань внутрішньо переміщених осіб» затверджено Положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб.

3 листопада 2023 року виконавчим комітетом Черкаської міської ради було подано повідомлення про формування Ради з питань внутрішньо переміщених осіб¹³.

Рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 20.12.2023 № 1995 «Про внесення змін до рішення виконавчого комітету Черкаської міської ради від 31.10.2023 № 1615 «Про утворення Ради з питань внутрішньо переміщених осіб» затверджено персональний склад Ради з питань внутрішньо переміщених осіб.

Раду з питань внутрішньо переміщених осіб утворено у кількості 18 осіб: це представники департаменту економіки та розвитку Черкаської міської ради, департаменту охорони здоров'я та медичних послуг, Черкаської філії Черкаського обласного центру зайнятості, релокованого бізнесу, зокрема ТОВ «Швейна компанія «ВІД», та 7 громадських організацій, діяльність яких спрямована на забезпечення та захист прав внутрішньо переміщених осіб.

¹³ <https://chmr.gov.ua/ua/newsread.php?view=23489&s=1&s1=17>

4. Золотоніська громада

Розпорядженням міського голови від 23.10.2023 №124¹⁴ створено Раду з питань внутрішньо переміщених осіб та затверджено її склад.

До складу Ради увійшли 18 осіб, із яких 9 внутрішньо переміщених осіб, 3 – представники громадських організацій, діяльність яких спрямована на забезпечення та захист прав внутрішньо переміщених осіб, і 6 представників структурних підрозділів виконавчого комітету з питань соціального захисту населення, служби у справах дітей, освіти, установ охорони здоров'я.

Виконавчими комітетами міських рад затверджено Положення про Раду та сплановано її діяльність, що спрямована на:

- сприяння реалізації громадянських і політичних прав внутрішньо переміщених осіб, залучення їх до розроблення й контролю нормативних актів, подання пропозицій та рекомендацій щодо розвитку державно-приватного партнерства для вирішення питань адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у громадах;
- сприяння забезпеченню й захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб у питаннях соціального захисту, забезпечення житлом та зайнятості, психосоціальної, медичної та правової допомоги та інших питань;
- сприяння органам місцевого самоврядування у підготовці проектів їхніх актів, програм у питаннях захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб;

¹⁴ <https://zolo.gov.ua/wp-content/uploads/2023/10/124.pdf>

- сприяння залученню вітчизняних та іноземних інвесторів, громадських та міжнародних об'єднань і благодійних організацій до розвитку інфраструктури і можливостей Уманської міської територіальної громади.

Отже, на місцевому рівні створено умови для участі внутрішньо переміщених осіб в ухваленні рішень щодо ВПО та забезпечено можливість впливати на місцеві політики з питань реалізації їхніх прав.

Організація заходів для участі в ухваленні рішень

Створені ради з питань внутрішньо переміщених осіб виконуватимуть своє призначення лише у разі належної організації їхньої роботи.

Для цього органам місцевого самоврядування необхідно створити всі умови для виконання поставлених завдань:

- 1.** Забезпечити формування порядку денного рад з актуальними та нагальними питаннями, які виносяться на розгляд.
- 2.** Проводити своєчасне оповіщення членів рад з наданням проектів рішень і переліку питань, які будуть виноситися на обговорення.
- 3.** Організувати місце проведення засідань рад з належним матеріально-технічним забезпеченням.
- 4.** Проводити інформування населення про результати роботи рад.

Належна організація роботи рад дає змогу її учасникам дієво працювати над питаннями, які вносяться до порядку денного, запобігаючи перетворенню цього елемента участі на формальну реалізацію права.

За результатами аналізу роботи рад у громадах Черкаської області (Черкаська, Уманська, Золотоніська, Звенигородська) виявлено різні підходи до організації їхньої діяльності та ступені їхньої активності.

Найактивнішою виявилась **Уманська** рада з питань внутрішньо переміщених осіб. Із моменту створення ради проведено 18 засідань.

За інформацією міської ради, членів Ради активно долучають до ухвалення рішень стосовно них і працюють над поліпшенням місцевих політик із захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Свідченням цього є участь членів Ради у розробленні Програми інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Уманській міській територіальній громаді на 2023 – 2025 роки.

За інформацією міської ради, щомісяця проводяться засідання з активом громадських організацій соціального спрямування, під час яких надається інформація про зміни до чинного законодавства з питань реабілітації та соціального захисту, розглядаються інші питання, які турбують цю категорію громадян.

Для внутрішньо переміщених осіб із вадами слуху надається сурдопереклад під час відвідування органів соціального захисту, охорони здоров'я, правоохоронних, юридичних закладів тощо.

Внутрішньо переміщені особи також можуть впливати на місцеві політики через участь у засіданнях Міжвідомчого координаційного штабу щодо дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб у Координаційному центрі підтримки цивільного населення в Уманській міській територіальній громаді.

Діяльність Ради та результати її роботи висвітлюються на інформаційних ресурсах міської ради та структурних підрозділів.

Суть інформації	Посилання
Інформація про раду з питань внутрішньо переміщених осіб	https://umanupszn.gov.ua/rada-z-pitan-vpo/
Засідання ради з питань внутрішньо переміщених осіб з розгляду механізмів захисту прав внутрішньо переміщених осіб	https://www.facebook.com/vykonkomumr/posts/pfbid025tDd91atrRRuN1XqNlfNy4ccNBtNRzSx7b2EXhShcTGjyNTDco9EB23n39aKvQZsl?locale=uk_UA
Засідання ради з питань внутрішньо переміщених осіб з розгляду механізмів захисту прав внутрішньо переміщених осіб	https://www.facebook.com/upszn.uman/posts/pfbid02hxMdXX3RdHNdqPHfUV8tmJ6QKRWe1GSds5JMaPQZMUnRYR5pbKCGopPpSKZrVCLvl

Водночас попри велику кількість проведених засідань Ради, на інформаційних ресурсах міської ради обмаль даних щодо питань, які обговорюються на засіданнях, та результатів її роботи.

У *Звенигородській громаді* з моменту створення Ради з питань внутрішньо переміщених осіб проведено 4 засідання.

На засіданнях Ради ставилися й розв'язано такі питання: надання гуманітарної допомоги внутрішньо переміщеним особам та створення черги на отримання соціального житла, заготовілі паливними матеріалами, оздоровлення дітей. Інших питань, що стосуються реалізації прав внутрішньо переміщених осіб, не піднімалося.

За результатами проведеного опитування встановлено, що члени Ради з числа внутрішньо переміщених осіб задоволені роботою та вказують на наявність належної комунікації з фахівцями виконавчих органів рад з питань реалізації їхніх прав.

Міський голова також повідомив, що інших пропозицій та рекомендацій від внутрішньо переміщених осіб з питань реалізації їхніх прав у громаді до міської ради не надходило.

Інформування про діяльність Ради здійснюється на інформаційних ресурсах міської ради.

Суть інформації	Посилання
Презентація початку проекту з навчання рад з питань внутрішньо переміщених осіб	https://zvenrda.gov.ua/news/1732086052/
Засідання ради з питань внутрішньо переміщених осіб з розгляду результатів моніторингового дослідження політик і програм з питань соціального захисту внутрішньо переміщених осіб	https://zvenrda.gov.ua/news/1732108340/
Засідання ради з питань внутрішньо переміщених осіб з розгляду механізмів захисту прав внутрішньо переміщених осіб	https://zvenrda.gov.ua/news/1720772386/

У *Черкаській громаді* Радою з питань внутрішньо переміщених осіб Черкаської громади проведено 3 планових засідання 22.02.2024, 16.05.2024 та 08.11.2024, також 1 позачергове засідання онлайн – 11.11.2024, затверджено план роботи Ради з питань ВПО на 2024 рік.

За весь час роботи Ради на засідання не виносилися питання щодо забезпечення дотримання прав внутрішньо переміщених осіб.

Зі слів представників Ради, низька ефективність роботи Ради з питань ВПО є наслідком тривалої відсутності керівника та недостатньої активності її членів. Рада потребує фінансування та фахових експертів, які дадуть змогу впроваджувати дієві місцеві політики з питань реалізації прав внутрішньо переміщених осіб.

Відомості про створення Ради з питань внутрішньо переміщених осіб та її діяльність розміщено на інформаційних ресурсах міської ради.

Суть інформації	Посилання
Установче засідання ради з питань внутрішньо переміщених осіб	https://www.facebook.com/rada.cherkasy/posts/pfbid02iqghSmmVxoBS5PJCH9keLQL6zEuEh5w19tuKDa8nrDknN8MoxRvP1Qf4ZwtnREBPI
Засідання ради з питань внутрішньо переміщених осіб з розгляду механізмів захисту прав внутрішньо переміщених осіб	https://www.facebook.com/rada.cherkasy/posts/pfbid02QKiJwjhpNjo7CKWo2uzkcQxBLCsGoCuJnpQCDmpykDftJKUMxvjLeFGs3qoVJCEI

Станом на 1 листопада 2024 року у *Золотоніській громаді* проведено 3 засідання Ради з питань внутрішньо переміщених осіб, на яких обговорено питання закупівлі продуктових наборів та твердого палива для внутрішньо переміщених осіб.

Контент аналіз інформаційних ресурсів міської ради не виявив даних про результати роботи Ради; на сайті міської ради розміщено тільки повідомлення про створення Ради.

Суть інформації	Посилання
Інформація про намір створення ради з питань внутрішньо переміщених осіб	https://zolo.gov.ua/zolotoniska-hromada-formuie-radu-z-pytan-vpo/
Інформація про створення ради з питань внутрішньо переміщених осіб	https://zolo.gov.ua/wp-content/uploads/2023/10/124.pdf

Загалом органи місцевого самоврядування сприяють роботі рад внутрішньо переміщених осіб, що виявляється у формуванні порядку денного, наданні приміщень для проведення засідань та інформуванні громадян про діяльність рад з питань внутрішньо переміщених осіб.

Однак аналіз протоколів засідань рад з питань ВПО, неефективна інформаційна робота з висвітлення результатів їхньої діяльності свідчить про формальний підхід: на засіданнях не розглядається дієвість місцевих політик з питань реалізації прав внутрішньо переміщених осіб, не здійснюється стратегічне планування з адаптації та інтеграції таких осіб у громадах.

Аналіз інформаційних ресурсів міських рад (сайтів та соціальних мереж) показав неефективне оповіщення внутрішньо переміщених осіб щодо можливостей їхньої участі в ухваленні рішень стосовно ВПО та роботи Ради з питань внутрішньо переміщених осіб.

Водночас варто зауважити, що Звенигородська та Уманська міські ради є прикладом належної комунікації внутрішньо переміщених осіб та фахівців міської ради. У громадах на постійній основі здійснюються консультації з питань реалізації прав цієї категорії громадян, вживаються заходи для вирішення проблем, які виносяться на обговорення.

Висновки

У результаті проведеного аналізу діяльності рад з питань внутрішньо переміщених осіб виявлено основні проблеми, які перешкоджають їх повноцінному функціонуванню.

Насамперед слід вказати на відсутність зобов'язальної правової норми щодо створення та організації функціонування рад з питань внутрішньо переміщених осіб. Нині ради створюються з огляду на політичну доцільність та бажання представників органів місцевого самоврядування.

Це призводить до того, що у громадах не існує такої форми участі, як консультативно-дорадчий орган, або ж його робота формальна.

Органи місцевого самоврядування докладають недостатньо зусиль для інформування внутрішньо переміщених осіб про можливості їхньої участі в управлінні місцевими справами та не підтримують ради фінансово в їхній діяльності.

Створені ради є переважно формальними і не впливають на формування місцевих політик: про це свідчить їхня низька активність та суть питань, які виносяться на засідання.

Варто наголосити на недостатній залученості внутрішньо переміщених осіб до розроблення та впровадження місцевих політик, а також до участі в радах внутрішньо переміщених осіб, про що свідчить незначна кількість осіб із числа ВПО у складі таких рад.

Рекомендації

Верховній Раді України

- 1. Внести зміни** до п. 9 ст. 11 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» у частині закріплення обов'язку органів місцевого самоврядування:
 - **організації** участі внутрішньо переміщених осіб в управлінні справами, які стосуються ВПО;
 - **розроблення** різних форм участі внутрішньо переміщених осіб в управлінні справами, які стосуються ВПО, та залучення їх до процесів формування місцевих політик.

Органам місцевого самоврядування

- 1. Покращити** інформаційні політики на рівні територіальних громад у частині оповіщення внутрішньо переміщених осіб щодо механізмів їхньої участі в ухваленні рішень на місцевому рівні та результатів роботи рад з питань внутрішньо переміщених осіб.
- 2. Передбачити** виділення фінансових ресурсів для функціонування рад з питань внутрішньо переміщених осіб та забезпечити їх приміщенням для роботи.
- 3. Розробити** та впровадити різні форми участі в управлінні справами, які стосуються внутрішньо переміщених осіб, в тому числі осіб із порушеннями зору та слуху.

КОНТАКТИ УГСПЛ

- +38 (044) 485 17 92
- office@helsinki.org.ua